

LitLab Leesclub

Leesclub 59: Migratie & globalisering

De man zonder ziekte van Arnon Grunberg

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Tirza* van Arnon Grunberg. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door Geertje Otten, in samenwerking met de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Schoonheid was een gemeenschappelijk ideaal en opera had een eeuwigheidswaarde die je de ellende van de oorlog, de alledaagse corruptie, de smerigheid van de machtspolitiek kon doen vergeten. Samarendra Ambani zou hier gestalte aan geven. Belangeloos, omdat ware schoonheid belangeloos diende te zijn. (...) Oorlog vernietigde mensen en hun huizen. Architecten bouwden huizen, zij stonden tegenover de oorlog zoals de arts tegenover de dood.’

De man zonder ziekte is een roman van Arnon Grunberg over een jonge Zwitserse architect vol met ambities om de wereld te gaan verbeteren. Zijn ontwerpen dragen bij aan de schoonheid en de beschaving van het leven, en ondertussen wil hij genoeg geld verdienen om zijn zieke zus te kunnen genezen met een dure behandeling uit Amerika.

Het verhaal bestaat uit twee delen, die elkaar chronologisch opvolgen. In het eerste deel vertrekt Samarendra Ambani naar Irak voor het ontwerp van een operagebouw in Bagdad: een stad in oorlog, waar veiligheid ver te zoeken is. In het tweede deel laat hij zich opnieuw verleiden om naar het Midden-Oosten te gaan. Dit keer vertrekt hij naar Dubai om er een bibliotheek te gaan bouwen. Opnieuw brengen zijn ambities en idealen hem in de problemen, en opnieuw kan zijn Zwitserse paspoort hem geen bescherming bieden.

Grunberg laat je nadenken over veiligheid, ongelijkheid en de relatie tussen het Westen en het Midden-Oosten in een geglobaliseerde wereld. Over die thema's gaan jullie met elkaar in discussie.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *De man zonder ziekte*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *De man zonder ziekte* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Wat is de afkomst van Sams ouders?

LitLab

Quizvraag 2

Welk boek neemt hij mee naar Bagdad?

LitLab

Quizvraag 3

Zowel in Bagdad als in Dubai treft Sam beesten aan in zijn kamer. Welke?

LitLab

Quizvraag 4

Onder de bibliotheek van Dubai wordt iets bijzonders gebouwd. Wat?

LitLab

Quizvraag 5

Het grote voorbeeld van Sam is de architect Fehmer. Hij heeft een vergelijking opgesteld voor architecten. Welke en waar staan de letters voor?

LitLab

Antwoorden

- 1.Sams vader komt uit India. Zijn moeder komt uit Zwitserland.
- 2.*Duizend schitterende zonnen* van Hosseini
- 3.In Bagdad: hagedissen. In Dubai: kakkerlakken.
- 4.Onder de bibliotheek komt een enorme geheime bunker.
- 5.k=t-n. De kracht van een architect is zijn talent minus zijn naïviteit.

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

Sam vertrekt naar Bagdad omdat hij een ontwerp heeft gemaakt voor een operagebouw. Heb jij wel eens naar opera geluisterd? Welke associaties heb je bij deze kunstvorm?

Feest der herkenning? 2/8

Het plan om (westerse) opera's naar Bagdad te brengen kun je in verband brengen met de oorlog in Irak na de Amerikaanse invasie van 2003. Dat was ook een vorm van westerse bemoeienis met het Midden-Oosten. Zoek wat informatie op over deze oorlog: hoe breng je deze kennis in verband met het verhaal?

Feest der herkenning? 3/8

Sams vader heeft alles opgegeven om in Zwitserland een bestaan op te bouwen. Het enige eerbetoon aan zijn afkomst is de naam van zijn zoon: Samarendra. Toch past Sam zijn naam aan. Zou jij je naam veranderen als je in Sams plaats stond?

Feest der herkenning? 4/8

Na het avontuur in Bagdad gaat Sam opnieuw naar het Midden-Oosten. Zijn vrienden verklaren hem voor gek, maar hij wil verder met zijn leven. Begrijp jij zijn keuze om toch te gaan? Had je het zelf ook zo gedaan?

Feest der herkenning? 5/8

Tijdens het feestje voor Sams terugkeer uit Bagdad wordt hem gevraagd of hij wraak zou willen nemen. Sam antwoordt: 'Ik heb het er zelf naar gemaakt'. Hoe zou jij op die opmerking reageren als je op dit feestje tegenover Sam stond?

Feest der herkenning? 6/8

Sam woont in Zwitserland, hij heeft een Zwitsers paspoort en dat zorgt ervoor dat veiligheid en comfort voor hem vanzelfsprekend zijn. Jij groeit op in Nederland of Vlaanderen. Is jouw land vergelijkbaar met Zwitserland, denk je, en voel jij je net zo veilig als Sam? Waarom wel en waarom niet?

Feest der herkenning? 7/8

Sam gaat ervanuit dat zijn Zwitserse paspoort bescherming biedt in het buitenland. Tegelijkertijd merkt hij dat andere gastarbeiders in Dubai juist heel weinig rechten hebben, zoals de Bengaalse werklui of de Filipijnse schoonmakers. Ben je door deze roman anders gaan nadenken over zulke ongelijkheden? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 8/8

In veel van zijn romans verpakt Arnon Grunberg maatschappelijke kritieken in de vorm van een verhaal. In *De man zonder ziekte* levert hij bijvoorbeeld commentaar op de relatie tussen het Midden-Oosten en het Westen. Welk aspect was voor jou het belangrijkste tijdens het lezen: het verhaal, of de kritiek? Gebruik in je antwoord voorbeelden uit het verhaal.

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Lees het citaat uit de inleiding nog eens. Sam is trots op zijn studie, want wat hij doet 'kan het geluk van zoveel mensen beïnvloeden'. Voor Sam is de wereld maakbaar. Op welke manieren zie je dit terug in het boek?

Stof tot nadenken? 2/8

Als kind wil Sam zijn zusje Aida genezen. Later weet hij niet meer zeker of hij haar wil genezen of doden. Hoe zie je Sams geloof in maakbaarheid terug in de relatie met zijn zus?

Stof tot nadenken? 3/8

In Bagdad wordt de neus van Sam beschadigd. Sam vindt dit ernstig, terwijl het anderen nauwelijks of niet opvalt. Er zijn meer aanwijzingen in het boek die laten zien dat hij iemand anders is/is geworden. Welke?

Stof tot nadenken? 4/8

Door de gijzeling in Bagdad verandert de (seksuele) relatie tussen Sam en Nina. Nina moet regelmatig over Sam heen plassen en hem aanspreken met 'hond'. Hoe verklaar jij dit gedrag?

Stof tot nadenken? 5/8

'Gerechtigheid. Het is iets voor de buitenstaander.' In *De man zonder ziekte* gaat het ook om de relatie tussen dader en slachtoffer. Ze horen onlosmakelijk bij elkaar. Wie is er dader en slachtoffer in dit verhaal, en hoe raken ze met elkaar verbonden?

Stof tot nadenken? 6/8

Brady heeft nogal wat kritiek op de Europeanen. Hij noemt ze 'dinosaurussen van de menselijke soort, bezig te verdwijnen, gedoemd zichzelf op te heffen'. Welke culturele verschillen zie jij in deze roman tussen het Midden-Oosten en de westerse wereld? In hoeverre is er sprake van westerse arrogantie in deze roman?

Stof tot nadenken? 7/8

De Irakezen én de Arabieren zien Sam vooral als een vertegenwoordiger van het gehate Westen: van de VS en van Israël. De Irakezen plassen over hem heen omdat de Amerikanen hetzelfde deden met hun landgenoten in de beruchte Abu Ghraib gevangenis. De Arabieren zien hem aan voor een Israëliische spion. Wat zegt dit verhaal over de relatie tussen het Westen en de Arabische wereld: is die voorgoed verpest, of is er hoop?

Stof tot nadenken? 8/8

Sam wordt genadeloos afgestraft in zijn overtuiging dat hij neutraal is en slechts 'de schoonheid' dient door cultuur en beschaving naar Bagdad en Dubai te brengen. Grunberg maakt zo van Sam een symbool van de Westerse opstelling tegenover het Midden-Oosten. Kun je dat uitleggen?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8